„ЗАСТАВА“ излази трипут у недељи и то: средом, петком и недељом.

ЦЕНА ЈЕ ОВА

за Аустро-Угарску:

на целу годину . . . . . 12 фор.
на по године . . . . . 6 „
на четврт године . . . . . 3 „
на један месец . . . . . 1 „

За Србију:

(у сребру.)

На годину 120 гроша, на пола године 60 г. на четврт године 30 гроша чарш

ЗАСТАВА.

ОГЛАСИ рачунају се по 6 нов. од сваке врсте оваких ситних слова, а за жигсе плаћа по 30 новч. сваки пут.

ДОПИСИ шаљу се уредништву, а предплата и огласи администрацији „ЗАСТАВЕ“ у Нови Сад, у дунавској улици.

РУКОПИСИ не враћају се натраг.

Поједини бројеви листа у месту могу се добити по 10 нов. у трговини Љ. Стефановића и браће М. Поповића код „црвене руже.“

БРОЈ 89. У НОВОМЕ САДУ, У СРЕДУ 31. ЈУЛА 12. (АВГУСТА) 1874. ГОДИНА IX.

„ИЗБАВЛЕЊЕ“ И „ОСЛОБОЂЕЊЕ“ СРБАЉА.

Пештански листови поздравише тај догађај, што се српски конгрес упустио у нов избор митрополита и патријарха српског, као триумф, сјајну победу Битовљевог кабинета.

„П. Напло“ пишући 1. аугуста изразио је то најзначајније овима речима: „Битовљев кабинет имао је јуче сретан дан. У исто време, кад је представнички дом довршио расправу изборног закона, и кад је истрајност владе победу одржала, избран је у Карловцима српски патријарх. . . Са задовољством бележимо овај исход.

„И ми смо спадали међу оне, који смо са неповерљивом резервом посматрали на оно, што ће се у Карловцима догађати.

„Имали смо и узрока неповерењу. Конгрес је великом већином састављен из таки живаља, који су у отвореном рату били противу интереса мађарске државе. . . Радост је, да је резултат бољи, него што се очекивати могло.“ Тако „П. Напло.“

Ми додуше не видимо сјајног, а још мање славног тријумфа у том, кад државна власт, којој су не само топови, и бајонети, него и законодавне и управне справе у рукама, конгресу мирнога, и као што неки кажу, „нејаког“ народа, повикне: „или нов избор, или — автономни живот“, па у том кланцу принуди га на нов избор. Таке тријумславили су Хајнауси, и други дусие, таке тријумфе практикују у малом они — зна се који.

У томе дакле не лежи та радост, та победа, тај тријумф. Да се није по други пут бирало, државна би власт као што је претила, наименовала митрополита, обуставила неке установе, па би и то била победа, тријумф силе, наравно материјалне, али од које морална, или правије рећи психична сила није моралнија, него је још неморалнија, недостојнија, и по томе победа оваком силом неможе се тријмфом, још мање сјајним и славним тријумфом назвати.

Конгрес српски приступио је новом избору не за то, што би признао био, да је државна власт за ово две године дана насиља право имала, и да са одбачењем првога избора право има, него зато, што немогући сили физично одољети, хтеде јој морално препречити пута, да и даље наш црквено-просветни живот стеже, и самим избором одржа победу и тријумф, и над владом, и јерархијом у толико, што је срушио кандидата како владиног, тако и наше црквене реакције.

Ту се дакле Битовљев кабинет може похвалити највише срећом, „сретним даном“, што је дошло ма до какког резултата, а никако победом, а најмање тријумфом. Уједно та околност, да Мађари и у таком резултату срећу, „сретан дан“ сматрају, и да су усљед другог избора данули душом, показује, како су у бризи и страу били због могућег небирања, и како су се сами згрозили од своје „богоподобне свемогућности“.

Међутим ти трубачи тријумфа видили су, да ће им се свет смејати, кад буде читао само то: да је триумф владе у томе, што се конгрес упустио у нов избор, ма да није изабрао владиног кандидата, зато су нашли другога, кога ће привезати за колеснице тријумфа, и ко би тај други био, него — Милетић.

Пораз Милетића — то је постоље владине победе, и рука, која би истога привезала за колеснице владиног тријумфа није ничија друга, него рука — његови властити политични пријатеља! Шта више победа та, и слава та није само владина него и срећа, слава самога народа српског; она је „избављење“ и „ослобођење“ Србаља од Милетића.

Ево како кличу пештански листови:

„П. Лојд“ пише:

„Нека је сва слава победе на карловачком конгресу стечене владина. Победа закона осетљив је пораз Милетића, и пораз тај значи избављење српског становништва. Без претеривања можемо казати — са обуздањем личне моћи тога човека избијен је отровни зуб државонепријатељској агитацији међу Србима. Велик је добитак, да је пуст радикализам тога човека бар у образованим круговима српским земљишта изгубио. У самој народној странци појавили су му се најжесточији противници, и срушили су га.“

„П. Напло“ вели:

„Мађарска влада наступила је ванредном снагом, али је исту спојила са тактом, и постигла је то: да данас Милетић међу својим једномишљеницима стоји осамљен, и треба само даље снажног и обзорног поступања, па да велики део Срба стра се са себе јарам што му га Милетић с другови намету.“

„Уг. Лојд“ пише:

„Велики је корак учињен томе, да се др. Милетић учини *немоћним*, који напоследку мора увидити, да није оракул свога народа. Тиме је пробијен насип, на ком је он подигао зграду своје популарности, и показан је пут, како би се у опште могао српски народ ослободити од његовог овлађујућег уплива. *Најбољи* међу Србима желе то *ослобођење*. Ко пак испитује одношаје, наћи ће, да то само полагано, мало по мало збити се може. — Постојани успех у том правцу може се само очекивати, кад пође за руком српском народу које несумњивим владиним делима, које *бољом српском пресом* доказе дати, да уг. држава није непријатељ Срба, њине цркве и њиног просветног развитка.“

Овако „Швикер“ дописник „Уг. Лојда“, који се у Карковцима бавио, и који је такође и са „најжесточијим противницима“ Милетићевим конферисао.

А дописник „П. Лојда“ такође из Карловаца од 3. аугуста пише:

„Најзнаменитија је стечевина овог конгреса, да је сломио клети уплив тога дражи-листа („Заставе“). Милетић властник листа хтео је за сваку цену да осујети избор. Он је напоследку морао гласати на Ивачковића, да разцеп у странци не изађе на видик — *али је расцеп ту*; многи од пређашњи најприснији пријатеља Милетићеви теже сад за улогом вође, и радују су паду тога, који толико непријатеља има, и коме завиде за нападаје, чији је циљ био досада. Увиђавни би радије жељезницу у Бачкој, него сумњиву славу, означен бити као велеиздајник; у кратко, овде се *образује средња странка*, која тежи за реалним, но зато *не неиспуњивим* циљевима, такима, који би годили и српској народности и држави. Сад је наступила здрава реакција противу мутења *и ова нетреба да остане неупотребљена*. Чини се, да је сад најзгоднији тренутак, да се образује *поуздана* средња странка, која ће у црквеним стварима за цело увек годити *либералним* тежњама владе, и уг. сабора; и онда је политичним агитацијама рог сломљен.“

Овако ти листови, и дописници, којн је намера и цел јасна.

Да пак докажу, да је Милетић заиста пораз претрпио, притичу ти листови и дописниници јим, лажи, или извртању ствари, и подметању намере.

Види се, да су исти дописници имали извештача о томе, шта се у конференцијама говорило, и збивало, али су они то дотеривали на калуп свога рачуна и плана. Тако они хоће силом да начине, прво, да је Милетић агитовао за полагање мандата, па онда да је, кад је на томе пао, предлагао „ограду“ у намери, да тим осујети нов избор; па на последку да је, кад ни и у том није успео, сам (тако пише дописник „Уг. Лојда“) агитовао противу избора Ивачковићевог; у обште пак, да је предлог свој девет пута мењао.

У „Застави“ је истина у чланку „потврда или разлаз“ писано за полагање мандата за случај, ако не дође потврђење првог избора. Али осим тактике, која је у том лежала, и коју је као претњу један од „умерењака“ телеграфски у самом „Уг. Лојду“ употребио, био је онда озбиља обшти глас за полагање мандата у оном случају.

Не само Милетић, него и Суботић, Брановачки, Полит, Касапиновић, па и новосадски Павловић, и многи други изјашњаваху се у том смислу. Доцније је не само ладније размишљање, него и раширење круга кандидатуре одвратило посланике од оне мисли и намере. Милетић нити је агитовао за полагање мандата, нити је у ужој, или широј конференцији којој подобан предлог ставио; напротив у првој обштој конференцији и сам је у првом реду изјаснио се за ново бирање.

Да наша публика, а и сами саборници, којима ти пештански листови ни су до руке дошли, виде, како Швикер у „Уг. Лојду“ деветопуташње мењање предлога ниже, навађамо му речи:

„Најпре је, вели Швикер, Милетић говорио за то, да се конгрес с протестом развиђе, и влади рат објави. Затим је предлагао одрицање новог избора патријарха. Кад пак код своји читаоца и пријатеља није нашао одзива, дотерао је свој предлог на то, да се мандати положе, или бар да се уздрже од гласања. Напоследку је пристао *у начелу* да се нов избор предузме, али да се то учини с предохраном права.“

Од свега тога ништа није било, осим следећег. Одбор седморице био је закључио, да се у конгреској јавној седници, у којој ће се прочитати рескрипт непотврђења, предложи изаслање одбора, који ће о том идућој конгреској седници извештај и предлог поднети. Кр. комесар изјави, да неће допустити, да се нкакав предлог у тој седници чини. Милетић је ипак хтео покушати, да у тој седници учини предлог за изаслање одбора, и канио је неувлачећи (не ангажујући) конгрес ни најмање у то, са забраном предлога скопчати полагање свога мандата. На представку пријатеља и целе конференције, да се неможе обићи „ангажовање“ конгреса ма у ком виду, и да би то могло имати непредвиђене штетне посљедице, подложио је Милетић своје лично уверење, и намеру своју жељи и вољи конференције, и Милетић није изостао из седнице, што би се као бојао био, да у њој не постане жртва своје страсне нарави (које би уздржање на последку пре врлина, него мана била,) него што не би могао ни учествовати у седници, а да и у најмирнијем расположају муком пређе преко рескрипта. Други предлог о „предохрани права“, који такође није мењан, но онако поднет као што је у овом листу штампан, учињен је не у намери, да се други избор осујети, јер да се то хтело, могло се то предлогом полагања мандата вероватније, достојније, и правце постићи, а не онаким околишом; него с тога, што му је било тако уверење, и што није било разлога и пута, да помишља на забрану таког предлога, а кад је забрањен, повукао га је натраг не само, као што је одма рекао, за то, што га није хтео подврћи гласању под онаком моралном пресијом од стране кр. комесара, који је изјавио, да записник избора са „оградом“, „каутелом“, и подобним не би примио, него и због тога, да одклони сукоб конгреса са државном власти, који би не само из усвојења предлога већином, него без сумње и из тога произићи могао, кад би предлагач остао при том, да му ма и у мањини оставши предлог у записник уђе. Дакле је и то повлачење предлога пре самопреговерање, него пораз какав. А да је предлог имао места видило се и из тога, што је први дан двапута читан, и великом пажњом, може се рећи повлађењем саслушан, и озбиљно дебатован, а предлагач и сам је изјавио: да се не напреже, да већину своме предлогу задобије; а први дан није га био дефинитивно натраг повукао, него условно, ако ће дуготрајна дебата препречити, да се избор не предузме за три дана, што би се могло тумачити као одрицање избора. И тиме је показао Милетић, да не иде на осујећење новог избора, које би наименовање за собом повући могло.

Милетић није изазивао сукобе са државном власти, али је свакако било два момента, где је на то помишљао, да од кр. комесара дат повод употреби за разложни мотив, да се „ослободи“ ситуације, која је не само по његовом, него и по увиђењу и други, и сами умеренији чланова, за њега у већој мери, него за сваког другог, несносна и „крива“ била. Што је ипак и други пут, и то на примедбу, да би се то у народу, а и од садругова могло тумачити као не суглашавање са избором Ивачковића — одустао од намере, с којом је у седницу дошао био, то се узме за самопрегоревање, или тренутну слабост или како се хоће — али у томе невидимо пораза.

Није дакле ни треће истина, што се у чланку „Угарског Лојда“ у 176. броју од 4. авг. п. р. вели: да је Ивачковић изабран узпркос Милетићевој агитацији противу тога. Милетић немогући по савести гласати на двоицу од заостали јерарха српске јерархије, и видећи, да околности нису за то, да покреће и покрене сабор да пробије круг фактично октројисане кандидатуре, и да завати по привилегији или у свој остали клир, или у Далмацију — није имао своје жеље, него је без примедбе и приговора пристао узапредлог. „У име јединства народа“ није рекао са обзиром на народну странку, него је девизи седморице супрот ставио девизу народне странке.

Милетић у течају расправе није рекао као што, је Швикер извештен: „Или сам ја други, или ја вас непознајем“. Тако би што прелазило меру тона, којим и „воћа“ а камо ли са „видика на браник“ сишавши судруг говори судрузима; него је чув неке беседе, које су „изумирале у миру и умерености,“ и видив неку сувишу бојазан, и плашњу од посљедица каквог год одлучнијег корака, па и од саме „предохране,“ рекао: „ми се скоро не познајемо више, као да нисмо они, који смо били.“

„П. Лојдов“ дописник, да би још већи „ефект“ проузроковао направио је исту конференцију призором, подобним призору Карла Мора и хајдука му у шуми: „кад већ падаш, падни међу нама, а да те не сруше други.“! Тако је вели исти дописник, довикнуо у конференцији један посланик правце Милетићу. Исти или није шаптала добро разумео, или је просто измислио ту сценерију. Нешто је рекао Живковић од седморице, да т. ј. Милетић треба да у званичној седници не чини предлог мимо предлога већине у конференцији, него с овом да и он стоји и пада; но што би Милетићу сметало, то није сметало Живковићу, да он у званичној седници ипак изађе са предлогом мањине на среду, и што је још значајније, да за исти предлог гласају не само седморице, који напоследку немају ни свезе ни обвезе према народној странци, него и још њи двапут седам из народне странке, тако, да ни невина, од самог кр. комесара припуштена жалбена изјава није могла „еклатантно“ вотирана бити.

И тако би били готови са појединим наводима речени листова, и њини од неки наши очевидно инспировани, и можда хотимице криво извештени дописника.

Шта јим је смер?

Чули смо: „избављење“ (по „П. Лојду“) „ослобођење“ (по „Уг. Лојду“) Србаља од Милетића.

Сирома народ српски, шта је дочекао, да га Милетић зароби и притисне, а Мађари и Чивути, Швикери и Футакије да га избављају, и ослобађају од њега!

У сваком народу има људи, који реч и мисао има већег, него обичног уплива на мишлење и правац народа, или поједине странке, с тога што народ или странка с једне стране има уверења, да се ти људи по свом послу, или положају, или својој наклоности више занимају са јавним народним стварима, и да се по томе на њину увиђавност поузданије ослонити могу, а с друге пак стране што има на предживоту и искушењу основаног поверења у значај, карактер, у сталност ти људи, т. ј. у то, да се ти људи у свом саветовању и делању не поводе себичним или иначе пристрасним побудама, и да су постојани, изтрајни.

У Мађара н. пр. незове се „заробљењем“ народа или странке, од чега избављати и ослобођавати треба, јако је један други њин „предњак“ од већег уплива на правац народне, или партајне мисли и тежње — али код Срба мора тако што да значи: заробљење народа, од кога народ избавити и ослободити ваља.

„Ситуација је доказала, да у крилу српског народа има смишљени патријотични људи, који имају смелости, и снаге, да се ослободе од Милетићевог притиска. Не сљедује се више слепо, него се критикује.“

Тежка чуда, и чудне ли смелости! Као да и досад није било израза разни мишлења, и критиковања,

И шта би се хтело сад, кад је Милетић и сам — сит свега — и славе и терета — сишао са видика на браник?

Или би га и са браника уклонити хтели? Тако изгледа!

Не иде се на „избавлење“, и „ослобођење“ народа и странке, него на заробљење, запљењење и самог мишлења, најпре Милетићевог, па онда у будуће сваког онога, који буде имао срећу, или несрећу, особитим поверењем народа или странке удостојен бити.

По томе Милетић или не би смео учествовати у саборима, или би морао ћутке пристајати на предлоге, или би изложен био томе, да му се предлози обарају само зато: да се не чини, да је странка заробљена, да други чланови немају „смелости, и снаге,“ слободе и самосталности.

Лепа перспектива за све Србе, који се усуде, или обезуме, да најбоље године свога живота уложе и заложе у јаван живот народа, па да напоследку нити они реч рећи, нити јим сународници реч уважити не смеду, или немогу, из самога страха, да се не чини: да су народ, сабор, странка у египатском робству, из кога ваља да ји избављају и ослобођавају — пештански Мојсеји.

Но засад доста — и нека нам опрости поштована публика наша, што смо и оволико морали pro domo — у обрану своју проговорити.

А шта је прави смер пештански листовм и њини патрона, то су се и сами одали наглашивањем неки по њи радосни појава на сабору.

„Разцеп је ту — млоги од пређашњи најприснији пријатеља Милетићеви теже сад за улогом вођења“ — кличе дописник „П. Лојда“, онога „Лојда“, који је од пре у чланку једном доказивао, како у Угарској влада треба да код католика подпомаже световни, а код Срба клирикални живаљ; а сад говорећи о „образовању поуздане средње странке“, говори о тобожњим „либералним интенцијама владе и уг. сабора у црквеним стварима.“

Разцеп — divide: то је лозинка.

И Стојковић је поглавито с тога пао, што се у њему изразила једнодушност, слога народа.

„Падајте, и разпадајте се“ то је порука из Будим-Пеште!

Но ми ће мо и одсад бити „смели, и снажни“, нити падати, нити „падати се дати“, него — стојати на бранику за народну ствар и за рад свога најбољег века.

ИЗВЕШТАЈ

ванредне скупштине вар. представништва сл. кр. вароши Панчева држане 19. јула 1874.

О горњој скупштини доноси „Панчевац“ следећи извештај:

„Општинско веће имало је у прошли петак 19. о. м. своју седницу, коју ради опште важности њене накнадно ево саопштавамо колико и у колико могосмо ток њен забележити, држећи се при томе најважнијих момената.

Вел. *жупан Ђорђе пл. Станчић* као председник отвара у $9^1/_2$ часова седницу. Српске столице чланови довољно заступили, немачке слабо, чиновништво осим привремм. вел. бележника потпуно. Публике дупком пуно. Пре но што се пређе на дневни ред, узме реч.

Др. *Ненадовић*: Пре него што пређемо на дневни ред, имам једно питање да управим на привременог гос. градоначеоника. У једној од прошлих седница имао сам част у истом смислу интерпелисати, и пошто видим да се стање ствари није поправило, то сам принуђен, још једном исти корак учинити. Мени као варошком фисику наиме долазе тужбе, да је код нашег становништва јавна сигурност и јавни морал од овде дисклокованих војника у великој опасности, пошто ја ни као физик ни као муниципални члан такав положај грађанства нашег не могу равнодушно гледати, то стављам на супст. г. градоначеоника питање: Је ли њему познато, да овде смештено војништво с дана у дан чини таке иступе, да је кроз то јавна грађанска сигурност а и сам морал у опасности; ако му је познато, је ли какве кораке за отклоњење тога зла учинио, ако није учинио мисли ли учинити и према томе какве кораке мисли учинити; ако му није познато, јели вољан обавештаја у томе погледу си набавити и шта мисли према томе даље радити?

Пошто је та ствар журна, а позната у целој вароши, то би желео ради општег умирења, да се још у овој седници одговор даде.

Вел. жупан: Јесте ли ви као варошки физик, коме вођење бриге о томе такође у дужност спада, мађистрату пријаву учинили, кад су вам ствари познате, јер и на вами за то одговорност лежи?

Др. *Ненадовић*: Јесам и то више пута усмено сам варошкој капетанији приопштио, али никакве помоћи.

Вел. жупан: Али зашто нисте писмено? тако сте и ви одговоран.

Др. *Ненадовић*: Моје је на тужбу издати само „visum repertum“ а капетанија има даље да се брине.

Др. *Касапиновић*: Интерпелант је овде споменуо, де је јавна сигурност грађана у опасности; као члан муниципије има права он о томе обавештај искати, а као варошки фисик није ваљда дужан и за јавну сигурност одговарати, с тога је стављено питање сасвим на своме месту.

Супст. градоначеоник Јован Бугарски: Радо ћу одговорити на стављена ми питања. Познато је у целом свету, да где год има смештених војника, да се тако мали нереди свугде догађају; то проистиче отуда, што су одношаји увек међу оним који квартир даје, и оним ко је укватирен, некако запет, јер је овај странац. Но ти нереди обично како дођу тако и прођу. Од веће важности неред који ми је познат, знам да је већ пред дотичан суд изнесен, и да су се сами повређени тога ради заузели; с тога нисам држао за своју дужност у томе да сам кораке чиним. Других никаквих нереда, који би доводили јавну сигурност и морал у опасност нису ми познати, јер ми нико није пријавио; у осталом писмено ћу позвати и капетанију и физикат, да ме најподробније о томе известе. и ако буде штогод било, нећу трпити ни часа, него ћу најодлучније кораке за отклоњења истих зала учинити.

Др. *Ненадовић*: Нисам са одговором задовољан, и задржавам право да поднесем предлог.

Др. *Касапиновић*: Имам и ја једно питање да управим на његову пресветлост. Познато је свима, да је дисциплинарна комисија рад свој у погледу суспендованих чиновника довршила, и да је извештај свој у муниципској седници од 1. маја т. г. поднела, у след чега је муниципија решила, да нема никаквих основа за судску истрагу против истих, те да се у след тога исти на своја места и репоновати имају; познато је даље, да је његг. пресветлост том приликом своје засебно мишљење дала, да она надази кривице за судску истрагу против истих, и да ће у томе смислу мотивовати жељу своју његг. ексцел. г. министру унутрашњих послова за тај корак. Пошто је од то доба пуна три месеца прошло, у ком року би се та ствар коначно решити могла, и пошто је од саме суспензије поменутих чиновника већ толико време протекло, да нам је стрпљење већ досадно постало, а одговорност на нами лежи за то пред онима који су нам поверење бирајући нас за заступнике поклонили, то сам тако слободан у „најдубљој понизности„ упитати његову пресветлост:

Је ли према своме засебном мишљењу у погледу суспендованих мађистратских чиновника на дотичном месту какве кораке чинио да се истрага поведе;

ако јесте, какав је резултат услед тог следовао, и да ли је вољан исти нам приопштити; ако још никако решење од мин. стигло није, мисли ли то решење пожурити;

ако ништа чинио није, зашто није, и мисли ли чинити;

а ако не мисли ништа чинити, је ли вољан да поради, да се муниципални закључак од 1. маја т. год. чим пре изврши, те да се чиновници на своја места репонују?

Вел. жупан: Одговорићу у идућој седници.

Др. *Касапиновић*: Пошто је то ствар, која је до сада већ толико испрљена, држим да би се на стављена питања одмах одговорити могло. У осталом слободан сам још једно питање на вашу пресветлост управити.

Чиновничко тело нашег магистрата тако је окрњено, да цео магистрат изгледа као какав труп. Тужи се на све стране да текући послови застају и да се неуредно воде; томе се није чудити, кад је као што рекох сам магистрат у ненормалном стању. Осим суспендованих чиновника имаде и чиновничких места, која су иначе упражњена и рад којих је до сада већ неколико пута стечај расписан да се попуне; рокови и неколико пута долазише и протекоше, а попуњавања никако нема; место законитог поступка у тим околностима саме суспституције. Да би се једном том жалосном стању нашег мађистрата доскочило, слободан сам на вашу пресветлост ова питања ставити:

Мисли ли ваша пресветлост донесене муниципалне закључке, који имају правоваљану снагу, чим пре извршити, другим речма: мисли ли упражњења чиновничка места попунити, да се мађистрат у законито стање доведе; а ако не мисли то учинити, зашто то не ће и чим оправдава тај поступак?

Велики жупан не одговарајући на ствар труди се да увери представништво о својим лепим намерама према муниципији. Моли муниципију познатом својом слаткоречивошћу да га не држи за непоштена човека, него за човека који је муниципији добру рад. Признаје да је крив али у пола крив, а моли да ону другу половину муниципија прими на себе, и т. д.

Др. *Касапиновић*: По што су те околности о којима сам био тако слободан да интерпелишем од највеће важности за наш мађистрат, и пошто на моја питања нисам задовољавајућег одговора добио, којим би се умирити могао, то стављам у погледу на прву ствар овај предлог. Нека славно представништво закључи: да се код високог министарства решење питања суспенд. чиновника представком пожури; на другу ствар: Нека сл. представи, закључи, да се вис. мин. поднесе жалба ради тога, што г. в. жупан упражњена места мађистратских чиновника у смислу закона неће да попуни,

Вел. жупан: Изволите! — Можемо ли прећи на дневни ред?

Др. *Касапиновић*: Имам пре свега још једну ствар. Дошла ми је до руку једна цедуља, која би по својој важности требала да дође у мађистратску архиву. Дошла ми је до руку на најпоштенији начин, и пошто је њена важност тако грдна да би може бити велика штета била да се изгуби и да би онај кога се тиче дошао на одговор, то сам сматрао за своју дужност да ју овим путем приопштим. Тај је папирић ев овај! (показује четврт табака писане хартије.) Ко што рекох важан је врло, и буди у мени разне сумње, које ми нису најмилије; она гласи: Quitung. Über 470 f. ö. W. welche der Gefertigte vom Herrn Bürgermeister Johann Bugarsky zum bewussten Zwecke baar und richtig übernommen habe, hiemit quittire. Pancsova am 6. April 1874 W. H. Graff m. p.

(Међу муниципалним члановима велико чуђење, вика и немир; *Бугарски* виче жестоко: То је било у мом пулту забрављено! *Кранчевић Миша* дречећи: То је шкандал, то не спада овамо! Гнушање са свију страна. *Вел. жупан* звони, опомиње на ред, и говори кад се мир поврати: То је „Schauspiel,“ — само да се публици допаднемо. Др. *Касапиновић*: То није „Schauspiel“ ако исти добрим плодом уроди. И вами је мило било кад вас је публика онако одушевљено у првој седници, кад сте амо дошли, и кад сте уверавали да ће те законито стање повратити, са бескрајним „живео“ поздрављала. Онда вам је право било од публике. *Вел. жупан*: признајем! зазвони и напослетку се умире чланови.)

Др. *Касапиновић* наставља: Призор овај међу поштованим муниципским члановима показао је, да је ова цедуља од велике важности, и ја се нисам преварио, кад сам јој у мислима толику важност приписивао. Овај папирић добија још већу важност, кад му се и друга страна прочита, јер на тој страни долазе имена од 7 овдашњих грађана (чита имена Ђ. Рорбах, Ј. Г. Мајер, А. Фомбергер, Анг, Кверфелд, М. Ј. Рада, Игнац Ром, Матија Бахман) које верификациони одбор у свом поднесеном списку као нове вирилце предлаже. Кад се узме још и у обзир, да на леђи истог папирића код сваког имена и рачун стоји о порези, коју би дотични вирилци имали плаћати, онда за цело није неоснована сумња, да се тај новац могао употребити на плаћање порезе за нове вирилце. Да не би у сумњи о тој ствари остао, која не баца најбољу сенку (сви чланови: тако је!) то питам супстит. г. градоначеоника, да мени и свима члановима даде објашњења:

Шта значи та цедуља? и какви су то новци о којима је у њој реч?

Супст. град. Јов. Бугарски: (распаљено) Хоћу, господине! одмах ћу дати одговор! Та цедуља то је моја приватна ствар, и ја захтевам да ми је одмах повратите. Шта се вас тичу моје приватне ствари, ви сте требали, чим сте нашли, да ми ју повратите, јер то није за јавност; у осталом то је крајње непоштење (сви чланови: охо!) кад ви тако поступате, и ја нисам дужан ником рачуна о својим приватним стварима. С тога пошто овде није место за те ствари, то захтевам с места повратак те цедуље! (Кранчевић: Тако је! — Опет немир и ларма.)

Др. *Касапиновић*: (свечану) У одговору г. градоначеоника на моје питање пала једна реч, која је недостојна ове муниципије и њених чланова.

ЛИСТАК.

ИЗВЕШТАЈ НИКЕ ГРУЈИЋА,

учитеља у Сомбору, као народног питомца, о свом бављењу, на семинару у Кисинахту, кантону ћиришком.

(Наставак.)

Геометрија. Сравњивање правих четвороуглова по величини, познавање квадратних мера. Измерити и разрачунити прави четвороугоник, и кос троугоник, кос паралелограм, трапец, трапецоид и т. д.

Ми смо горе казали, кад смо расматрали науку о говору и правопису, да се говор само успоредо са читањем реалистичких предмета учи. И то смо казали, да желимо оделито од ствари саме чинити, те правила и законе језика упознати. Читанке, у којима се толики реалистички предмети находе, нису само изузетно за исте предмете, већ и за језик. Но исто тако са друге стране, ти предмети важе и за изучавање саме ствари но оделито од науке за језик. — У читанци се дакле налазе предмети, како из географије, тако и из природних наука.

Географија се учи по важности тек у четвртом разреду. Наравно прикопчано за оно што се у основним школама, о њиховом месту и најближој околини учило. Овде се употребљује карта ради увечбања оног предела у ком живе.

Из хисторије се предузимају домаћи догађаји, по обиму дечијег памћења. Наравно са почетком па даље.

Из природних наука, продужује се оно што је у нижим разредим, за науку гледања рађено, избирају се слике из животињског и растињског царства.

Пети разред. Посматрање швајцерске, са помоћу мапе. Упознавање разних брдина са огранцима. Означај долинах, реках и језерах. Политичке границе и житељи. Опис неких места, наиме хисторично значајних.

Хисторија до реформације. —

Избор слика из сва три природна царства.

Шести разред. О земљи. Познавање сува и мора. Опширно посматрање Јевропе. За ово имају од Берткеплера врло лепе релифе.

Општа историја старог и новог века, до реформације. Обично се извади једна значајна слика, па се њу прислони усто збиће тог века.

Слике из сва три природина царства.

Трећа група. Умешности.

Рисање. У закону је пропис, да деца у првом и другом разреду ограничена буду на писање. Напослетку, да знају са правачником владати. Тек у трећој години изискава се почетништво у слободним повукама. Овај начин није одговарао цели, зато су учитељи својом слободном вољом предлог донели, да се рисовање отпочне још у првој години, и то тек онда, кад се дете ослободи у писању, ал не без ослона. А ослон је мрежа, у њој се вечба око и рука. Ја сам тај начин изложио у бројевима 11—12 „Срп. народне школе.“

Овде немогу излагати, колики успех ваља деца у основној школи да учине, јер ту неважи количина већ каквоћа. Од учитељеве вештине, и од дечије воље зависи напредак. Ако међу самом децом има покретача, који и другој деци ту лепу и нужну вештину милили буду, то ће сва деца већу пажњу и трудбу положити; напротив у свладивању тешкоћа и они остају назад, јер им се тешко кренути самима. —

Писање. Нови методичари, иште са умним и ручно приуготовљавање. Деца уче писати, бар уче основне црте за писање. Тим полажу темељ за лепис. — Кад се дете оснажи, да уме повући танке и дебеле, косе, положене и савијене правити, тад га треба навикнути, да исте повуке регуларно, лепо и у означеном времену прави.

Сва је загонетка лепог писања.

1. Да учитељ има воље и постојанства у учењу краснописа.

2. Да уме сам неку извесну форму лепо и правилно написати.

3. И најглавније да остане конзеквентан у своме изискивању.

Ако учитељ допусти, да деца, данас једну, сутра другу форму употребе, то ће их навикнути, на мрљање на разноврсно, неуредно и неправилно извађање, те ће и своју умишљену цел промашити

Деца ваља да имају прегледалице, наравно врло лепо, ал' просто написане.

Прелазак са таблице неваља да је отлучан. Истина, да ће се ту врло велика разлика, кад се прелазило буде покасти, ал' несме се сувише дуго ни остати при табли, јер деца добијају врло тешку руку. Прелазак мора бити постепен. Тако ће се само изравнати она права навика. Пазити на држање тела.

Телесно вечбање. У сва три нижа разреда учи једно, у колко и тамо ученик поједини мање или једно и исто т, ј: у колико ученици успевати могу. Исто тако у сва три виша разреда учи се више успевати може.

Деца се навикавају на правилно стајање, на хотење, на покретање појединих удовах, на такт, Учитељ мора врло добро пазити, да увекједне изразе, и увек један темпо употребљава. — Најрад уче скакати у даљину, у висину и међутимно забављају се са разним гимнастичким играма. Све ово и женске раде, још преко запетог ужета скачу. Четврти разред почиње се узвлачити на мишицама, уче теже ходове са препонама, разне покрете, скакања у већем размеру, пужање и пењање, уздизање на оклагији. —

Тим смо сад изложили, шта се у основним народним школама у Ћиришком кантону учи. Редовна је школа одељена на 6 разредах. У сви шест разреда, понајвише предаје и обучава, само један, учитељ. Тако је удешена и вечбаоница у Кисинахту у којој се семинаристе вечбају! Обично се сваки разред засебно обучава, само при науци вере, при реалним предметима, могу се по два ил три разреда заједно обучавати. — Учитељ ваља да почње предавање са нижим разредима, старији могу олакшати млађима (изговарање и одговарање) напротив млађи неваља да слушају шта старији уче, јер је њихова моћ слаба, неможе схватити, а тешкоћа их приплаши и збуни па би дете изгубило и вида шта треба да отговара. Међутим док старији разреди непосредно са учитељем раде, млађи имају тихо вечбање' и то из истог предмета. —

Да би учитељ могао доспети код сваког разреда, а да недангуби, мора свако одуговлачење и површност избегавати, мора у изразима препизан бити, и оно што жели деци казати, живо и разговетно извршити, јер кад 15 минута прође, мора на други разред прећи, и тад је опет после $1^1/_2$ сахата доспео у први разред. Тихо вечбање траје $^5/_4$ сахата. — Помислимо, каква би то задаћа ваљала да буде, те да ју дете заото време свршити може. Учитељ нема кад да исте задаће потпуно прегледа. Он тек површан поглед на њих баци, јер кад је које дете готово оно свој рад износи. Добро дете готово је са задаћом, још кад је учитељ у 3. ил 4. разреду. Лењо неће бити готово, ни после минувшег времена. При тим случајевима овој се

Пословник наш има у томе опредељења, која упућују како се има у таким случајевима поступати. Наиме изустио је г. градоначеоник према некима „непоштење“. Ја се недам ни од кога сумњичити, јер моје ми достојанство то не допушта, а најмање од г. супст. градоначеоника. Мене несме нико непоштеним називати, и ако ме тако назове мора ми доказати и то на дотичном месту, које је за то позвано. Пошто је то увреда, коју ја не могу поднети, и пошто таке изразе наш пословник забрањује, то молим вашу пресветлост, да г. супст. градоначеоника, као свога потчињеног чиновника позовете, да одмах пуштену реч „непоштење“ најсвечаније опозове.

Вел. жупан: моје је по пословнику тумачити изразе појединих говорника и позивати их на ред; у осталом, кад ме је г. Светислав претекао, које није имао права, опраштам засад и позивам г. градоначеоника да учини своје. (Сви скоро чланови вичу му: узмите реч на траг!)

Супст. град. Јов. Бугарски: Нећу да узмем. У осталом ја сам разумео, да је то непоштено средство, којим сте се послужили, те се не слаже ни најмање са вашом прошлошћу. Захтевам своју ствар натраг. (Касапиновић упада у реч: Тужите ме!) Бугарски: Тужићу вас! или не! нећу вас тужити, јер сад сви знају да је папир у вашим рукама, и зато вас опуномоћавам да га подерете. (Касапиновић: ја знам да би ви то желели, али ја ћу се међу тим предомислити.) Ако баш неће да ми врати, није ми до њега толико стало.

Др. *Касапиновић*: Пошто је градоначеоник онаку реч изустио, коју није смео према мени учинити, и пошто сам ја *молио* вашу пресветлост, и опет велим *молио*, да га позовете, да исту опорече, што сте ви требали и без молбе према сваком, а на име према потчињеном чиновнику да учините и пошто он није хтео да то учини, то себи задржавам право предлог поднети. Ствар не повраћам натраг, јер ми није објашњена да се умирим; а ако г. градоначеоник мисли да је у праву својине повређен, може ме тужити. Ја пак пошто с одговором нисам ни најмање задовољан, задржавам право још у данашњој седници предлог у тој ствари поднети.

Вел. жупан: (после дуже тишине.) Можемо ли прећи на дневни ред? (С клупа: можемо!)

(Наставиће се.)

ДОПИСИ.

У Иригу 29. јула Тешко мора бити сваком патриоти, кад види, где се они титрају са најсветијим интересима државним и народним, којима су исти на очување и неговање поверени.

Где се закон омаловажава, правда изиграва, де влада самовоља насиље и пристрасност ту живи свак под оштрим мачем Дамоклесовим.

Под оваким дамоклесовим мачем стајаше цела домовина наша под Рауховом ером, која ју суновати у бездну нереда, и сваке друге несреће.

Па ако садања влада и испуњава своју патриотичку дужност, да тај мач сломије, и свима преступљенима и незаконитостима на пут стане, то ће јој та племенита тежња све дотле узалудна бити, докле год у рукама екзекутивну власт имају они људи, који научени на самовољу, усуђују се и сада употребљавати оно, што је по државу и њен напредак најгоре и најопасније.

За оправдати ово што рекосмо, ставићемо за пример нашег среског управитеља г. пристава Замфира. Остављајући на страну његово службовања као пристава у Илоку, Шиду, и Вуковару, које је сремцима врло добро познато, изнећемо на јавност само нека факта, која г. Замфир за кратко ово време свога управитељства у срезу иришком почини, те из којих ће се читајући свет, а и висока влада уверити, да ми и данас још живимо под дамоклесовим мачем. Ево доказа.

1. Од жупаније дође налог на сремски суд, да се пристојбе протине од црквени општина утерају, и г. проти карловачком пошљу. Г. Замфир изда налог општинском судцу јазачком г. Мишковићу, да од председника врдничке општине пароха Моловића ту пристојбу путем оврхе утера. Исти парох одговори, да он недугује проти, него општина, и умоли суд, да овршбеним путем истера како његов парохијал тако и протину пристојбу у своти од 700 ф. Г. Замфир не задовољи се тиме, него заповеди поново реченом општинском судцу, да од пароха протин дуг истера, те тако тај опћ. судац дође у Врдник и запљени две краве парохове. Исти парох дође лично у суд са тим опћ. судцем г. Замфиру молећи га, да му краве непродаје, јер он недугује проти, него нека пристојбу протину па и његов парохијал од дужника даде утерати, али г. Замфира окренув се опћ. судцу рече: *Идите одма сутра и продајте му краве, а ја ћу од дужника дугујућу своту утерати.* И заиста дође опћ. судац да пароху ни кривоме ни дужноме прода краве, које би и учињено било, да се имућнији сељани не сложише, и дугујућу своту протину од 40 ф. неисплатише. Није ли то крајње насиље? А зашто то учини г. Замфир? За то сигурно, што је тај свештеник отличан члан нар. странке, па хтеде ваљда да покаже, како је енергичан.

2. У нерадинској општини је неки општински судац Павле Суботић. Овај је од Ђорђа Живковића двапут тужен жупанији због разни крађа, и издавања фалични пасоша. Истрага је истина вођена али на томе је и остало. Исти је Живковић пре неког времена са неким одборницима истина у варошкој кући, али у приватном разговору рекао, да је реченог П. Суботића због крађа и издавања фалични марвени пасоша тужио. Тај Суботић тужи Живковића, да га је у званичном послу узнемирио а нити беше какве седнице, нити беше у варошкој кући исти Суботић. Г. Замфир одреди рочиште, и осуди реченог Живковића на основу царског патента од 1854 г. на 8 дана затвора. Живковић је и у суду пред г. Замфиром јавно говорио, да ће он заиста и доказати оне крађе које је опћ. судац Суботић починио, н. г. Замфир рече: то овде не спада на ствар, а ви одлазите у затвор. Живковић апелираше одма против те осуде, но г. Замфир рече: кад издржите затвор, онда можете апелирати. На срећу није било пристојне собе за затвор те Живковић други дан уложи писмену апелату, коју г. Замфир одби наводећи у пресуди: *како је он Живковића подучио, да може апелирати, а он при проглашењу пресуде учинио није.* Шта ћеш читаоче на ово да кажеш? Је ли ту личност човекова сигурна? И зар наопако ништа се сремског судне тиче, кад му се јавно у уреду каже да му је подчињени чиновник лопов? Па како се слаже са јавним моралом и ауторитетом власти, кад г. Замфир опет сад при обнови општине кандидова истога Суботића за опћ. судца, о коме зна, шта се јавно говори, и о ком се и сам осведочио, да је за митровачки вашар издао фалични марвени пасош?

3. Г. Замфир одреди обнову општине у Иригу за 30. јули. Отменији грађани замолише га и устмено и писмено, да тај избор на три дана касније отложи, пошто ће тога одређенога дана многи трговци, занатлије, и земљедјелци на вашару у Митровици и Пазуви бити. Г. Замфир обећа устмено, да ће жељу ту испунити, но за тим на писмену молбу одби тај захтев наводећи, како по наредби високе владе мора до 1. авг. обнову свију општина свршити. Но овоме је г. Замфир противно делом показао, јер је у Гргуревци 3 авг. обнову држао, с тога се дакле само што се Ирига тиче држао високе наредбе, а знамо и зашто, но се љуто у својој намери превари. Кад је г. Замфир видио на биралишту доста знатан број бирача, мало се поче љутити, па да ипак покаже своју силу, канцидова за опћ. судца три најнеугодније личности, које ни једног гласа од бирача не добише, ни да члановима одбора постану. Четир отменија грађанина по жељи грађанства компетоваше за место опћ. судца, но г. Замфир ниједнога не стави у кандидацију, него двојицу предложи за благајника, на што ни права нема, знајући наравно унапред, да се тога места нећеју ни примити, кад се зна у каквом је несретном стању општина наша, и кад је познато, да се још и данас истрага вођена против опћ. чиновништва код високе владе налази, и кад је г. Замфиру и то добро познато, да она четир грађанина која за опћ. судца компетоваше, ништа друго неимадоше пред очима, до једино благостање опћине, и да исти и опште поверење и уважење грађанства уживају, онда како да разјаснимо тај поступак г. Замфира, што нехтеде ниједнога од те четворице у кандидацију ставити? Зар је његов пријан дневничар сремски Недељковић достојан за опћ. судца, који јавно са потписом у новосадском листу рече: да је пред истражним поверенством, које је истрагу против бившег судца Јанчова водило, *неистину говорио?* Зар је то мала љага за једног чиновника? Па како је г. Замфир могао у кандидацију ставити и досадањег опћ. судца о ком сам рече јавно одбору, да нема енержије? Одбор наравно нехтеде приступити избору, него уложи уток, и видићемо шта ће жупанија и висока влада на тај поступак г. Замфира рећи.

Па кад би нам простор овога листа допуштао, то би јошт неколико фамозни факата г. Замфира навели, а наиме поступак његов према овдашњој црквеној општини, школском одбору, и како у опште г. Замфир под видом енергије поједине чланове нар. странке предусрета, а раухове креатуре заклања. Напоследку и то да запитамо његову предпостављену власт: је ли он намастирски судац, или судац иришког среза?

Рада хоћемо г. управитељу, и то праведнога безпристрасногa и законитога, а не провађања, те да на пресуде журне, по неколико недеља и месеци чекати морамо.

Више грађана иришки.

Народна просвета.

ШУТАГОВ ЦИРКУЛАР.

Кр. уг. надзорништво граничарских школа.

Славном среском начелништву у Тителу.

У Белој Цркви 30. јула 1874.

„Пошто се у последње време подигле многоврсне сумње о карактеру у бившој угарској граници постојећих народних школа те је отуда народ на многих мести обманут — то је кр. угар. министар за богочаст и просвету са обзиром на то да су све провишње обнародоване наредбе од 8 јуна 1871 које се тичу школа примљене у закон. чланак XXVII од год. 1873 те су тиме и у уставном смислу добиле пуну снагу закона силом § 25 поменутог закона земаљским сабором дане му пуновласти својим отписом од 27 маја т. г. бр. 3763 следеће решио:

„„ Наредбе, које су у погледу школске наставе и опредељења правних одношаја учитељска као и у погледу школског надзора у бившој војеној крајини највишом одлуком од 8 јуна 1871 издане остају у својој битности и на даље у снази и делокруг кога су у смислу тих наредаба имале региментске и тителска батаљона команда преноси се на надзорника граничарских школа (пређашњег школског инспектора границе) дочим делокруг војене команде задржава се кр. угар. министарству за богочаст и просвету.

„„Пошто је неоспорни чин да је политичка општина и била и јесте властник школског имања то се не може ни под којим изликом допустити, да се то имање на друге цели него само на подизање и одржавање општинских школа употреби.

„„Ако међутим једна или друга конфесија поред постојећих општинских школа хоће из својих средстава да издржава још и конфесионалну школу то се има без запреке дозволити али политичка општина не сме на издржавање конфесионалне школе ни под каквим именом припомоћ давати јер она има и онако да се стара за своју општинску школу.

„„Пошто су даље у развојаченој граници постојеће народне школе, које политичка општина било сасвим било од чести издржава по своме карактеру општинске школе, то се исте у смислу пре наведене највише одлуке од 8. јуна 1871 као такове и даље одржавају и има се од такових школа сваки ма од куда долазећи некомпетентни уплив пуном одлучношћу и енергијом брижљиво одстранити и ако буде нужде и помоћу дотичних власти одбити. Да би школско имање у корист општинске школе осигурано остало добија надзорник граничарских школа налог да одмах учини нужна расположења да се у колико местимице то још није учињено, општинска школска здања и остале непокретности на име општинске школе грунтовно укњиже.

„Ово се саопштава равњања ради и да се објави по обштинама обавештујући их; уједно је умољен и г. министар унутрашњиг послова да упути дотичне жупанијске власти да надзорнику граничарских школа кад исти буде потражио њихову помоћ иду на руку.““

Трефор с. р.

„Пошто ми је част ову нормалну намеру с позивом на отпис кр. угар. министра унутарњих од 20. јуна т. г. бр. 22.083 сремској управи саопштити, усуђујем се уједно уредовно умолити да изволи своме подручју следеће наредити:

1. Да се (у општинама принадлежећа школска здања и на школске цели одређене непокретности на име општинске (комуналне) школе грунтовно укњиже.

2. Да на свима местима где то још није учињено плата свакога учитеља по §. 12 наредбе о уређењу правних одношаја учитељства на утврђени минимум од 300 фор. одмах повиси и редовно издаје, којом приликом молим да се не испусте из вида §. 14 и 15.

3. Да се при попуњавању места општинских учитеља сваки некомпетентни уплив има одстрањен држати и да се §§. 2—9 речене наредбе има ју строго испуњавати.

4. Да местна школска већа и школски надзорници своје дужности тачно врше особито да свом строгошћу утерују у школу сву за школу способну децу.

5. Да се родитељи и тутори када своју децу штићенике од школе задржавају законитом казном казне.

деци неправде чини. Учитељ нема кад нову задаћу за те поједине, што су свршили пружати, јер неможе читаву класу оставити; без рада, јер ће му правити неред. Онда му ништа друго неостаје, већ касти ученику, да једну страну избрише, и наново испише, исто тако ако је читао, нека чини још неколико пута и т. д.

Прама тима разредима, и прама тешкоћама распоређен је материјал, ког смо изложили. Моје би мњење било, да се, де је год можно нипошто више од три разреда заједно неспоје! Врло је мало сила, које немалакшу под огромним теретом што му га шесторазредна школа натовари. Осим тога велика је помоћ за учитеље, што су школске књиге тако удешене, да он само напуту ваља ученику да даде, те се овај сам проницати може. — При шесторазредним учионама и та незгода наступа, што ми знамо, да је запт школски тамо најудеснији, де је занимљивост предавања мамиоц, да се мир и ред одржи. Но како ће мо ту о том да говоримо, де је поједини разред сасвим изолират, за сат и више од непосредног предавања, а упућен на себе и у себе? — Обично се жагорење и шапутање до таког степена узвиси, да учитељ мора час опомињати, а међутим даље предавати. Да би пак онај пред њим слушајући и учећи разред у пажњи, крај таког жагора одржати могао, помаже се тим, што скупи децу тог разреда око себе, и са својим погледом речи, пажњом учини моментани утисак, да су принуђени навити, па наравно и примати оно што им каже.

Из свега овога сљеди, да се неможе онај успех учинити, који се за шестогодишње похођање желити и изискивати може. —

Напротив по три спојена разреда, сасвим оттоваraју својој сврси. Јер учитељ је брзо код сваког разреда; тихо вечбање има најзгоднији простор времена; учитељ је забављен, не ћенствује, већ је живот због разноврсности у школи; справедљивије може учитељ поступати, јер може потпуније рад дечији прегледати; што може много више са појединицама предузимати рад; што може нужно испитивање лакше обавити: и извеснији је са познавањем ученика.

Ди је год могућност материјална допустила и у Циришком кантону, школе су на три разреда подељене. Само у Цириху и у Винтертуру, сваки је разред засебце оделен. — Деца мушка и женска иду свуд заједно у школу осим Цириха, Винтертура и Хоргена. — Но мнење се свуд појављива, да децу није нужно делити. По моме мишлењу и ја неби делио полове. Што је плашња у педагошких испиталацах, да је то силом пружена младом човеку прилика, да прегази границу морала, ја неувиђам Увиђао би у тренуту овом, да је већ друштвен расположај такав учињен да се полови нашим заптом што више растављају, но то баш и чини ону незгоду, што ненадни састанак тих половах чудан утисак на њихове унутарне осетљивости учини, и порађа заношљиву жељу, то је дакле ненавика једно на друго, то су изванредне околности, које нису прилагођене нашој нарави. Те дакле и учине утисак, да човек није господар своје свести, већ пљен нагона. — Данашњи вид, није нам ујамчио моралност, морамо га напустити. Сетимо се оних околности из нашег детињског и младачког доба сетимо се на све оне суседкиње, које се са нами играху па кад испитамо наш одношај према њима, видећемо, да је исто тако пријатељски и отворен, као и према мушкињама, у толико је разлика, што се то пријатељство неузноси до пожртвовања, до оне бо гате размеке мисли, јер женскиња незаузима (онакав) никакав важан јаван положај. Све то другачије бива прама оној женскињи која нам је непозната, коју смо тек учили. Са свакидањим састајањем и заједничким радом, ми би унаравили себи тај одношај, и он би бо известан пас за очување нагона.

Рекао сам да ћу о повторним школама засебно говорити.

То сам учинио с тога, што одмах почињем стим, да искажем моје уверење. „Повторне школе, како данас постоје, неодговарају својој цели.“ —

Шта хоћемо са повторним школама?

Прво желимо, да онај материјал, који су деца у основној народној школи поцрпала, задрже, и да на томе још дозидамо, у колко је човеку нужно, да као моралан човек, достојан и потребит грађанин, своје место потпуно оправдати може.

Како повторне школе ову задаћу потпомажу?

У кратко рећи; никако! —

Истина да је боље с њима, него без њих, ал'ни близу немогу приступити у задаћи, да мету достигну.

Ја сам потпуно искусно, како деца повторних школа пате.

Исте школе имају у Циришком кантону двапут недељно предавања, уторником и четвртком пре подне. У исте школе долазе обично радници. Ил' су шегрти, ил' су преље, ткаље ил' помоћници и помоћнице у другим радионицама.

Данашњи материалистички свет, тражи изворе па ма силе порушио. Новаца! вичу на све стране.

Исти ученици за повторну школу, морају неуморно читаве недеље да раде; обично су тако оптерећени, па од тог уморни, да им се ретко жеља појави књизи ил' умном раду. Кад је време, да иста деца у школу морају, тад обично поране врло рано.

Прво их њихови мајстори гоне, да нужно приправе, ил, да нужно ураде; а друге неке нужда гони, да до школског времена нешто зараде. кад се таке деце у школу накупи, сасма су немоћна за размишљање. Уморени, сањиви, одговарају неупутно, и то се до таког степена извије, да је учитељ увек кадар бољи испит са ученицима редовне школе, него са ученицима 9. разреда, положити.

Ја ћу овде навести оним истим редом, шта је законом прописано. да се у повторној школи учи, и казаћу напослетку шта ја у том мислим.

Релиђију предаје у свакидањој настави учитељ, а у повторној школи свећеник.

За 7. разред иште се из релиђије: Стари завет, као приуготова за христов долазак. Наравно, да ће се поглавита пажња обратити на оно; што је у повторној школи урађено.

8. разред повтори рађено из новог завета, и бави се са еванђелијем.

9. Повест Апостола. — Осим тога уче релиђионо моралне песме, изреке и т. д.

Из граматике 7. повторава се све досад уређено, ради лакоће и утврђења у правилама законом постављеним.

8. разред. Прелаз на нужне трговачке и занатлијске коресподенције. Увечбање узоритног формулара. Оснажење, да и самостално мислити и исте послове обављати могу. Са овим иде просто грађанско књиговодство.

9. разред. Упражњава се у честом. Учитељ их направи позорнима на све могуће случајеве. Вечбају се у писању писама, простих уговора и т. д.

Хисторија. Укратко хисторија революције и постанак савеза швајцерског.

Природне науке. Човечије тело, са особитом пажњом на неговање здравља.

(Свршиће се)

О успеху овога наређења умољава скоро и подробан извештај.

Шутаг,
кр. саветник и надзорник граничарских школа.

НОВИ САД. 30. јула. — Пријатељство „Уг. Лојда“ према Србима све се већма демаскира, обнажава. Он у 175. броју, у ком доноси и Швикерова писма из Карловаца, пише ово: Избор патријарха у Карловцима решио је међу осталим и једно начелно питање, *којс је решење баш за наше одношаје од највећег значаја.* (Ове су речи и у „уг. Лојду“ под- и развучене.) Ми у Угарској можемо признати угарске (то ће рећи: *мађарске*) држављане католичке, реформисане, лутерове, грчко-православне, чивутске вероисповести, и уг. држављанине угарског (то ће рећи: мађарског), немачког, српског, романског, и т. д. језика; али ни под којим условом не можемо признати у недру угарске државе, српски романски, и т. д., *политички народ.* Разделење *грчко-источне патријаршије* (а зар не српске?) На патријаршију *српског језика*, и митрополију романског језика код млоги је побудило блудњу (Wahn), као да први представља *српски* а други *романски* народ. Избором досадањег романског митрополита за српског патријарха та је разорена блудња. Ивачковић је у своје време избран био за романског митрополита с тога, што је знао романски, а сад је избран за српског патријарха, што зна српски. Је ли он српског, мађарског, романског, немачког, или другог ког порекла, са свим *је свеједно.* Он је уг. држављанин, који зна језик онај, који припадају митрополији, којој је он глава; то је поред његове каноничне способности сасвим доста, да га сасвим оспособи за једно или за друго место.“

Је ли то: quod erat demonstrandum? А што значи у IX. чл. од год. 1868. szerb nemzeti egyház“ — *српска народна црква*? Или се и то може и — хоће променити?

Исти „Уг. Лојд“ доноси у 181. броју од недеље одговор берлинском немачком листу „Национал-Цајтунгу,“ који је донео чланак под насловом: „Народни конгрес и избор патријарха Србаља у јужној Угарској.“ Из одговора „Уг. Лојда“ не видимо све, шта берлински „Н. Ц.“ уг. влади пребацује, али види се толико, да би се берлински лист чудио, кад би потврђен био кандидат мањине. Што нас сад занима, то је да „Уг. Лојд“ каже: да само најглупље незнање може оспоравати, да је влада имала *законито* право, предложити *потврђење кандидата мањине.*“ А није ли баш „Уг. Лојд“ био који је пред конгрес, „врбујући“ средњу странку, непрестано уверавао: да кандидат мањине нити правно може, нити ће бити потврђен, или за потврђење предложен? Како дакле да му се одсад верује. И није ли само случај био, што је други пут већином избрани државној власти угодноно лице био.

Што „Уг. Лојд“ том приликом говори о узроку, зашто Стјковићев избор није потврђен, као да на конгресу није умео бранити крунска права, и што сравњује права круне око наше цркве, са онима, која и то под „апостолским насловом“ има спрам католичке — о том ћемо у недостатку простора за данас, други пут.

И „Обзору“ ћемо одговорити на његов чланак у 180. броју, под насловом „Хр. влада и Стојковићев избор.“

— „Панчевац“ доносећи у свом 8. броју под насловом: „Сабор на раскршћу“ чланак о сабору, у ком разлаже колебање између полагања мандата, и унуштања у нов избор митрополита и патријарха српског. Незнамо, да ли се то колебање односи на време пре конференција о новом избору, или у самој конференцији. Колко је нама познато колебање се до конференције већ слегло, и у конференцији било је само помена о тој фази, а не колебања, и каквог на то односног предлога. Но друго је што би овде запитали „Панчевца.“ Он вели: „Је ли требало пустити да тако буде? (да се т. ј. Грујић наименује; и т. д.).“ И одговара: „Има људи, који кажу: па нека буде, нека укину автономију нека укину све. Тако наставља даље, могу говорити само они људи, који или немају очију да виде у у каквом се стању наше црквено просветне ствари налале, или су пали у огорчење и *очајање, па јим није више ни до чега стало. Но озбиљан* пријатељ свога народа и *мислен* (по свој прилици оно, што Швикер назива: „bessonen“) човек неможе тако судити.“

Били „Панчевац“ био добар, да нам каже: који (озбиљни или неозбиљни мислени, или немислени) „пали у огорчење и *очајање*“, и то тако: да *„јим није више ни до чега стало?“*

Па онда ћемо се можда упустити у питање: „какав је наш народ?“

— У ову среду бити ће конгреска седница за публикацију потврђења избора г. Прокопија Ивачковића за митрополита и патријарха српског. Новоизабрани митрополит стиле, као што чујемо, са ноћашњим паробродом од уторка на среду у Карловце.

Публиковаће се и решење о дотацији митрополита.. Кр. комесар говорио је некима пред избор, да ће обрадовати конгрес нечим кад избор прође. Како се у нас наде и радости своде на најмању меру, то се мислило, да ће то бити потврђење од конгреса предложене дотације. Но није тако. Остаје стара дотација. Скида се само са фонда 4000 ф. синдоксије, и конвенције, а међутим патријаршији је од заграђеног ковиљско-митрополијског рита прирасло за сад 1100 а после неких 15 год. још неких 1100, дакле 2200 јутара земље, само по 7. ф. узевши износи за сад 7700 ф. а после 15.400 ф.

Овом приликом дознајемо и то, да администратор бачке епархије од владичке потврде своје ужива владичку плату, а владици Наки, који је сам у свет отишао, да се из нар. фонда плаћа годишње 2800 ф. све по вишој наредби. Како ли ти се то газдује са народним новцима. Кад млого шта, па и ово, па и данас саопштену Трефор-Шутагову окружницу о нашим школама читамо — ала ћемо се наблаговати „добри либерални, интенција“ владе.

— Данас је г. Брановачки добио телеграм, да се митрополит србски г. Ивачковић данас у уторак, кренуо из Пеште, и ноћас стиже у Карловце. Инсталација ће бити у недељу. Банда варадинска отишла је данас у Карловце. Трошак њен износи 40 фор. на дан. Ко ће то платити? Србима и посланицима не треба музике, најмање таке, која у часу највеће повреде осећаја народног свира: „за један часак радости, хиљаду дана жалости.“

Наравно, да се искренуло, да су „хиљаду дана жалости“ настали за оне, који су се онај дан публикацији непотврђења, и „бандине“ свирке радовали, али то није заслуга „банде.“ Парадираће и „батаљон војника.“

Чули смо, да је влада народној асистенцији и за кр. комесарство Молинарија послала била рачун преко 2000 ф. а и за „банду,“ која је била на путу да свира, али је асистенција одбила. Ваљда и сад асистенција неће хтети знати за други трошак из нар. фонда, него што је клетом декларатори̂јом прописан.

— Обећан обширнији извештај о преској парници сурадина „Заставе“ Ђорђа Петровића, није нам стигао, а пештански листови донели су га сакато, зато изчекујемо извештај.

— „Исток“ већ по други пут пребацује Касапиновићу и Каменку Јовановићу, што су због муниципске ствари одсуствовали код новог избора митрополита. Пребацивање је то сасвим неосновано, и неправедно. Муниципска расправа показала је колику је важност вар. скупштина у Панчеву имала, и од колике је потребе био тамо Касапиновић.

Како је за нов избор једногласност — осим седморице у присуству др. Касапиновића и Каменка Јовановића осигурана била, то њихово присуство у избору није било нужно, а у Панчеву је било врло нужно. Они су одсутни били са знањем и одобрењем конференције. Кад се ко у пребацивању *пребаци*, онда му губи вредност пребацивања и онде где је и основано, и где му има места. „Сачувај ме боже од пријатеља — од непријатеља ћу се и сам сачувати.“ Др. Касапиновић стоји у првоме реду млађи бораца наши, и ако га други потискују, најмање је задатак напреднији људи, да му ови и неотице ногу подмећу.

— У прошлом броју овога листа изашао је допис из Љубљање, за који нам је жао, да је изишао онакав, какав је. Пребацује се Хрватима ђутуре непријатељство противу Срба, и србства. Ово нема основа. Погрешке поједини нетреба приписивати целини народа. Најмање има вредности реч Шпуна, који се некад држао за Србина, а сад се изчавурио као србождер. Напоследку и што има међу нама размирице, није сад време пооштравати је.

— Чујемо да је митрополит и патријарх српски, преузвишени г. Прокопије Ивачковић био од Његг. Величества у особеној аудијенцији примљен, у којој га је Његово Величество изишавши му на сусрет, као што нам јављају, свако ословило: *„Срби су вас изабрали за свога патријарха. Примате ли се тог избора?* На то је Ивачковић одговорио: *„Кад ме црква зове и Ваше Величаство освешта, дужност ми је да следујем том позиву.“* Његово Величаство изволело је на тај одговор неко време ћутати па онда ове речи проговорити: *„Имате право ја ћу вас потврдити“.* Тиме је аудијенција била свршена.

— У Загребу је умро ових дана *Јосиф Девић*, правник II. године. Покојник је био родом из горње крајине, свршио је првих седам гимназијских разреда у Карловци, а осми разред овде у Новом Саду, где је положио и испит зрелости. У спроводу му бише сви другови правници, што у Загребу бораве, а тако исто и господа академички, односно свеучилиштни професори. Вечна му памет!

— У данашњем листу саопштавамо под „Народном просветом“ распис инспектора за граничарске школе Шутага, односно наредбу министра богочасти и просвете, којом иста једним потезом пера, хоће да претвори све наше верозаконске народне школе у бившој граници у комунаилне да их потисне из својих зданија, да их изузме испод надзорне управе наших аутономних власти — једном речи да их збрише као да их није никад ни било. Ми ћемо о овој наредби опширније говорити, а за сада чинимо и верозаконске и политичке општине у области бивше границе пажљивима: **да се потруде одржати у том погледу садање стање а наше школске власти позване су. да се сад ако икада заузму за опстанак наших школа.**

ТЕЛЕГРАМ „ЗАСТАВИ“.

Баја 30 јула. Данас на дунаву дочека митрополита-патријарха Ивачковића многобројно изасланство овдашње општине, говорник беше наш заслужни општински председник Павле Ивановић,. говор му беше пропраћен с бурним живио! Одушевлење велико. Сретно да богда!

ПРИЛОЗИ СРПСКОМ НАРОДНОМ ПОЗОРИШТУ.

1.) Г. Анта Гвожђар из Кумана послао је 28 фор. а. вр. прилога, и то: Чист приход од игренке 23 фор.; од читаонице куманске 4 фор.; и од Морица Рајнера трговца 1 фор. — Свега 28 фор.

2.) Г. Ђока Георгијевић из Новога Сада даровао је фонду српског народног позоришта 20 фор. а. вр..

3.) Г. Г. Мауковић правник из Шида, послао је 3 фор. 16 н. а. вр. као прилог из ковчежића, што се налази код српског академијског друштва „Сокола“ у Грацу.

4.) Г. Андрија Милетић из Српског Падеја, послао је 4 фор. а. вр; што су приложили: Јефта Монашевић, Алекса Бошњак, обојица из Меленаца; Милош Илијашев подкнез и Андрија Милетић, — сваки по 1 фор. — Свега 4 фор.

5.) Г. Ђорђе Јеврић ђакон темишварски послао је 46 ф. 65 н. а. вр. што их је скупио г. Лука Јовановић из Фабрике од фабричких родољуба.

На свима овим родољубивим прилозима изјављује своју најтоплију захвалност,

Управа срп. нар. позоришта:

САВА ПЕТРОВИЋ с. р. тајник. — Начеоник: СТЕВАН БРАНОВАЧКИ с. р.

КЊИЖЕВНЕ ВЕСТИ.

Изашао је

ЈАВОР

Број 22.

Садржај. Без оца и мајке, роман у две књиге. Ирени, песме О. Утјешеновића. Деда (крај). Блудни син (крај). Школска посета гл. надзорника црногорских школа (наставак). Чланак без репа и без ушију (наставак). Листак, Просвета: Фонд Илије М. Коларца у Београду. Трговина са старим књигама у Панчеву. Позориште. Нове књиге. Новине. Књижевни оглас. Одговори.

ВОЈНА ОРГАНИЗАЦИЈА СРБИЈЕ

с критичким погледом војне организације старих и нових народа.

Војничка штудија Саве Грујића б. управитеља тополиврнице а арт. капетана (Издала крагујевачка друштвена штампарија.

Добити се може по 80 новч. комад у „српској народној задружној штампарији“ у Н. Саду.

ТРГОВИНА И ОБРТНОСТ.

ПЕШТИ 8 авг. 1874. (Извештај Ст. Ђорђевића) Први вашар усева који је био овде пре пет дана добро је био посећен али је било мало проће пошто продавци много иште. Ако наше цене попусе изглед је за добар експорт.

Цене бележимо:

Шеница. При доброј нуђи попустила цена са 10 — 15 н. данас за 90 фун. ф. 6. 35—45, 89 фун. ф. 6. 25—35, 88 фун. ф. 6. 15—30. 87 фун. по ф. 6—6. 20, 86 фун по ф. 5. 90—ф. 6, 85 фун. по ф. 5. 70—85. Обрт 50—60.000 долцената.

Раж мали посао ф. 4. 20—35 по 80 фун. али слаб куп.

Јечам за рану по ф. 2. 70—80, 3. 10. за млату ф. 3. 50 —75. Пиварски ф. 3. 85—4. 10 по 72. беч. фун.

ОГЛАСИ.

СТЕЧАЈ.

Надањска црквена општина овим отвара стечај на упражњено учитељско место у Надању с којим је скопчана годишња плата од 300 ф. слободан стан са баштом у месту на два фата дрва 30 ф. у готовом новцу и на закгевање старешина од погреба 1 ф. Просителји имаду своје инштруиране молбенице овој црквеној општини до 8. септембра т. г. по ст. кал, поднети. Из седнице црквене општине.

Надањ 21. јуна 1974 — 2—3

ЈОВАН СТРАЛНИЋ благајник. — ГЛИША ГРУИЋ председник.

СТЕЧАЈ.

На је дно упражњено место за женску учитељку. Плат 400 ф. а. вр. и 80 фор. а. вр. у име стана.

Дужности стоје означене у уредби за српске народне школ- од 6. априла 1872. — 3—3

Рок молбеницама траје 6 недеља.

У Шиду 21. јула 1874. — МЕСТНИ ШК. ОДБОР.

ЕДИКТ.

На молбу Латинке Игњатовић рођ. Никшић из Јакова да би од супруга свога, Лазара Игњатовића, који ју је злобно оставио, коначно разведена била, позива се овим речени Лазар, да за шест месеци од данас ради овоодносног расправљања сам лично Консисторији предстане или место пребивања свог обзнани; јер ће се иначе по постојећим у том погледу законима даље поступити.

Из седнице Консисторијалне, у Карловци 27. јулија 1874 г.

3—3 — КОНСИСТОРИЈА АРХИДИЈЕЦЕЗЕ КАРЛОВАЧКЕ.

СТЕЧАЈ.

У Рудни упражњено је учитељско место на основној школи плата је 350 фр. а. вр. у готовом новцу, слободан стан, са 2 собе, кујна, шпајз и башта код куће. — 4 ланца добре оораће земље и изван села ½ ланца земље у име баштне за вариво. — као перовођа добија награду од 20 фр. а. вр. од срп. црквене општине. Преко зиме сламе за огрев колико потребује. — при погребу у цркви 1 ф. код куће 50 н.

Учевни је језик српски изван школе обвезан је учитељ у цркви појати и децу у црквеном појању обучавати.

Који желе ово место добити, нека се до 15 августа А. г. са по пропису инструираном молбеницом школском одбору у Рудни песледња пошта „Ђулвеа“ — пријаве.

У Рудни 15 јулија. 1874.

АНДРИЈА ТОВЛАРАЦ подпредседник — 2—3 — БАРОН ЈОВАН НИКОЛИЋ председник

СТЕЧАЈ.

У селу Врднику код ман. Раванице учитељска је годишња плата 300. фр. а. вр. стан с баштом и 50 н. од сваког укопа. компетенти нек изволу м. шк. одбору своје молбенице прислати, који би се перовођства код црквено-шк. општине хтјео примити, а при том има и добру учитељску квалификацију, имаће првенство. Стечај траје до 10. септембра.

У селу Врднику 25 августа 1874.

2—3 — СТЕВАН МОЛОВИЋ, парох и председник.

СТЕЧАЈ.

Овим се отвара стечај на упражњено учитељско место у Мајшу — у Барањи, последња пошта Мохач — С овим звањем скопчана је подишња плата: 20 фор. ав. вр. и 15 фор. за повторну школу; осим тога 25 мерова (пожунаца) пшенице и 25 мерова ситних кукуруза; 6 фати тврдих дрва, са којима ће се и школа грејати; 6 акова вина и 5 ланаца по 1000 □° ораће земље. са слободнимстаном од две собе, кујном, шталом, шупом, подрумом, комором, авлијом и баштном од ¼ ланца.

Са звањем учитељским је дужност у цркви и свугди покрај свештеника појати и децу у појању обучавати.

Просителји имају своје инструиране молбенице са сведочбама о свршеној научи, најдаље до 30 августа овдашњем школском одбору послати.

Из седнице школског одбора држане у Мајшу 21 јула 1874 године.

ЖИВАН БАРБИРОВИЋ шк. управитељ — 2—3 — МЛАДЕН ЉУБЕВИЋ предс. црк. шк. одбора.

СТЕЧАЈ.

У опћини Загајица, у округу карлсдорфском (Драгутиново) треба се 6, Септембром по нов. кал. 1874 српско учитељско место попунити.

На ово место рефлектујући имају се својим нужним сведоџбама, снабдевеним молбеницама на потписани школски одбор до краја Августа по нов. кал. обратити.

Покрај поучавања деце у школи, спада у дужност дотичном певање у цркви и поучавање деце у црквеном певању у школи.

Плаћа је годишња 200 ф. у готовом, 7. ф. за писаће потребе, 4 хвата тврдих дрва и два јутра земље, као и природан стан.

Загајица 1 августа (21 јула) 1874.

2—2 — МЕСНИ ШКОЛСКИ ОДБОР.

ОБЈАВА.

31. Августа 1874 по нов. одржаваће се у Митровици код шумарског уреда јавна дражба овогодишњег купљења шишарки у шумама имовне општине бивше петроварадинске крајишке пуковније у процењеној количини од 28,000 пожунски вагана за готове новце.

Сваки дражбеник има пре почетка дражбе 500 фор. авр. пишманлука положити, и писмене затворене и са пишманлуком снабдјевене понуде примаће се и уважиће се само онда, ако су пре свршетка устмене дражбе приспеле.

Даљи дражбени увјети могу се до дана дражбе код шумарског уреда у Митровици увидити.

1—3 — ПРЕДСЕДНИШТВО ОБШТИНЕ.

Број 1076. ДРАЖБЕНА ОБЈАВА.

Дана 2 Септембера п. р. о. г. у 8. сати пре подне и следећих дана, издаваће се на лице места у општини „Јозефово“ 99. Јутара и 1310 □ фати добре ораће земље под закупна три године и то: у частицама по два јутра, а по нужди и потреби и у већим комплексима. —

Првогодишња закупнина имаће се одма по одржаној Лицитацији у руке доцеподписаног, друго годишња пак — другог септембера 1875 год: а трећа годишња 2 септембера 1876 г. код овоосеског звања у готовом новцу положити. —

Позивају се г. г. Закупници да горе изложеног дана у општини Јозефово дођи произволу. —

У Мокрину 8. августа 1874.

1—3 — УРОШ ЛИЈАНОВИЋ, сремски капетан.

ФОТОГРАФСКИ УМЕТНИЧКИ ЗАВОД

ЈОВАНА РЕХНИЦЕРА

налази се у кући „Српске Матице“ (пре Јосиф Гилминга) на главној пијаци број 42. у Новом Саду.

Сликати се може у свако доба. У свим величинама уметничке слике по најјефтинијој цени.

При изложби 1871 с медалијом и с декретом похвале одликован. — 16—

Мешовита трговина

САВЕ ГЕОРГИЈЕВИЋА

у Перлезу,

потребује два од млађи спомоћника, који могу одма у посо ступити. — 2—3

КУЋУ у ћурчинском сокаку на ћошку код анског плаца преко пута Берита и три краља, ди се креч продаје, из слободне руке продајем. За цену упитати се може код Алексе Ивковића брашнара у Славнићевој кући, на пијаци.

5—3 — **Христина** и **Милан Шилић.**

СТАН ЗА ИЗДАВАЊЕ.

У кући матичиној издаваће се под кирију један стан у авлији до баште на три године, почињући од 1. нов. о. г., путем јавне дражбе, која ће се држати у недељу 4. (16.) августа о. г. у 3 сахата по подне у матичиној кући. — 1—1

Председништво Матице српске.

ПРОДАЈА ОРАЋЕ ЗЕМЉЕ.

Продаје се из слободне руке 60 ланаца прве класе ораће земље по 2500 □ хвати ланац у новосадскоме територијуму у једном комаду са кућом и шталом, и малом кућом за чељад, на керском друму код кисачке чарде. Ближа известија код администрације овога листа. — 1—3

НАМЕШТАЈ

2—3

скоро нов, продаје се због сеобе врло јефтино. Дунавска улица „код црне мачке“ горњи спрат

Властник др. Свет. Милетић. — Одговорни уредник Стеван Поповић. — Издавалац „Задруга за срп. народну штампарију

Српска народна задружна штампарија.